

Oglašavajući se da
Makari i pričinjuju se na temelju
velikog značaja ili po dogovoru.

Nevi za predložbu, odlaze id.
Isto se napotnicom ili poloz
acem pek. Stadionice u Boču
za administrativnu listu u Puli.

Kod naravnih valja, tečno oz
natiči ih, prezime i najljubi
poštovanju.

Te iste na vremenu ne primi,
niti to javi odgovarajuću u
otvorenom pismu, za koji se
ne plaća poština, ali se izrava
napise »Reklamacija».

Cehovog raduna br. 247-249.

Tiskarski listak br. 34.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a neologe sve pokvarji“. Nareda poslovica.

Izlaže svakog utorka i petka
u podne.

Nedjeljani dopas se vraca, a
nepotpisani nebitaju, a ne
frankirani neprimaju.

Predstavlja se početkom siječnja
12 K u obre, 6 K za sjekira, 3 na godine
ili K 6, odn. 3 — na
pol godine.

Ivan carevine vide poltarina.

Pojedini broj stoji 10 h. koli u
Puli, tali izvan iste.

Urednik se nalazi u Niči
Gjivici br. 5 te počina stranke
čim nadjeće i svaka svaki dan
od 11—12 sati poje podne.

Odgovorni redatelj i izdavatelj Stipeo Gjivic. — U nakladi tiskare J. Krmpotic i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Pristrand sud.

III.

U daljem toku govora osvrnuo se je
zast. Rizzi na razna ministarstva počam
od Taaffe-amo, koja bijahu tobož jednako
neprijazna Talijanom. Sve upravne mјere
tih vlada isle su jedino za tim, da se ne
oculovali Slaveni i da se ih po mogućnosti
zadovolji.

U ministarstvu utarajnih posala koje
ima velik upliv i na ostala ministarstva,
vlada upravo nevjerojatno nepoznanje naših
odnosa.

Od ministarstva Taaffe-amo slijedi
je na namjestničkoj stolici najduže vre
mena bivši vitez a današnji barun Rinal
dini. Za njegove vladavine u Primorju
ustalo je i legend grob više ministara, al
ou je uza sve to očato čvrtio na svojem
mjestu, vladajući u čisto talijanskom duhu.
Dugoljetno vladanje Rinaldini-a u Pri
morju razglobočilo čemo malo niže.

Što se liče nepoznavanja naših od
nosa u Beču, to se podpuno slazemo sa
zastupnikom Rizzi-em, jer kad bi ide
poznavali naše odnose, ne bi se ovako
vlastao u Primorju.

Slaveni Primorja ne mogu se na žalost
pohvaliti sa nijednim od tolikih namjest
nika, koji su do sada sjedili na namjest
ničkoj stolici u Trstu, nu od nesretnih
vladavina pok. baruna Depretisa, pa sve
do danas, pre se nepreručno muke na
muke, patnje na patnje, na većinu pu
čanstva Primorja. Nakon odstupanja svakog
od poslednjih namjestnika odahnuo bi
časak naš narod mislići jadan, da je kon
čano došlo konac njegovih jada i ne
volja, a kad tamo ostao bi sirota uvek
prevaren, jer je dolazio vazda za zlim
još gore.

Po pravici — kaže dalje g. Rizzi —
imala bi mjestna ili primorska vlada
središnjoj podavati podatke, a da uzmeogn

ova tjerati savjesnu politiku u pokrajini.
Ali je poznato, da premda nije mjestna
vlada po predaji ili iz nužde prijazna Ta
lijanom, ipak ju obtužile naši narodni
protivnici radi pristrandosti, smatrajući oni
pristrandim svakoga, koji slijepe nepodpisne
njihovo evandjele. Take obtužbe jesu
često doslatne, da se mimoilazi mjesnu
vladu i da se utježe za ubavijesti kojemu
od slavenih zastupnika.

Istina je, središnja vlada mora tražiti
podatke u pojedinim pokrajinskim od
dacičnih namjestnika ili zemaljskih poglavara,
jer ona nemože biti svuda. I od primorske
vlade dobiva središnja stalno takve po
datke. Ali ti podatci ne odgovaraju po
stojedim odnosom, nisu pravi odraz isti
nitog stanja kod nas. Ti podatci glase
uvick nam na štetu a Talijanom na korist.
Kad nebi bilo tih podataka s ovih strana,
tada smo stalni, da bi se u Beču zadavalo
druge naloge, druge naputke i savjete.

Ali što da kažemo na licumjerno
hribnjeni tvrdnju zastupnika Rizzi-a, da
nisi mjesne vlade t. j. namjestnici u
Trstu prijazni po predaji ili iz nužde, pa
da je ipak naši zastupnici krive s prisra
nostu! Nije li ovo skrajna bezobraznost?
Ali predjimo na dokaze. Uzmimo na
primer bivšeg namjestnika Rinaldini-a,
koji je od svih namjestnika u novije doba
najduže vlastao, koji je već za pokojnog
Depretisa imao odlučnu rječ u poru
šenju žutog kući u Trstu i kojeg program
se provadja i danas na c. kr. namjest
ničtvu. Proti namjestniku Rinaldini-u vo
dili se je s naše strane čestoka borba
odkak ga upoznamo pa sve do njegova
pada. Njego su nije štedili ni na sastan
cima, ni u zemaljskom saboru, ni u care
vinskem vječu ni u listovlju u koliko su
tiskovni odnosa dopuštali. On se nije
boja plasio, već je dapače sve to više
izazivao svojim prisramim i strančarskim
postupanjem. On se je bez dvojbe lutio

moćnim ili dobro zaštićenim. Htjelo se je
željene uztrajnosti i osobite žilavosti u
borbi proti njemu, koji je sam predstav
ljen onaj nesretni sustav, što nas tiši i
uništoje. Ali napokon i on je pošao premda
je držao, da je smogućim. Nu tekak
nakon njegovog odstupa pokazao se je
Rinaldini u pravom svjetlu.

Dok je bio c. kr. namjestnikom, radio
je prikriveno i tajno proti nam t. j. proti
velikoj većini pučanstva Primorja, ali čim
je proti svojoj volji edžiovi visoki čas,
koju je obnašao, bacio je na stran svaki
obzir, te se predstavio u podpunoj silici
talijanskog strančara. Za poslednjih izbora
za državni sabor odkrio se Rinaldini
pozvema. Na njemu nije ostalo ništa više
nego c. k. bogata mirovinu.

Davno prije zadnjih državnih izbora
glasalo se, da će barun Rinaldini kandi
drati za carevinsko vjeće. To bijaše mo
guće u drugom ili činovnikom izbor
ničtu ili u izborničtu trgovacke komore.
I doista prijavio je jedan konservativno
nacistički list trščanski njegovu kandida
turu u trgovackoj komori. Pa što se do
godilo? Nečuveno! Umirovljeni c. kr.
namjestnik i novostvoreni austrijski barun
Rinaldini izjavlja u najradikalijem talijan
skom listu — u glasilu irredente —
pod svojim imenom, da on ne prima
kanadataturu ni od onoga lista,
ni od njegove stranke! Kasnije
kandidirao je tobož na svoju ruku baš u
ovom izborničtu proti austrijski
mješevitom kandidatu. Barun Ri
nalldini dobio je 12 ili 13 glasova onih
članova trgovacke komore, koji prislužuju
nači-liberalno-židovsku zastavu.

Mislimo, da nam drugi dokazi ne
treba a da pokazuemo bivšeg c. k. num
jestnika još jasnijoj slici čisto-krvnog
trščanskog progresista.

Barun Rinaldini bacio se je van raz
galiv se do gola doduše tekar nakon svog

prišljog odstupa, nu bilo bi smješno i
pomislići, da je on prije toga inače studio
snovao i radio. Za mladijih godina bio je
stalno radikalijih političkih nazora nego
li pod stare dane, ali dok je nosio odoru
c. kr. namjestnika, mogao je samo po
tajno i skrivno raditi onako, kako je čituo
i mislio a kad je zbacio odoru, zavrgao
je i svaki obzir napram gore i dolje.

Jeli moguće — pitamo mi, da bi
takav c. kr. namjestnik bio vladajući
svoji Istre neprijazan po predaji ili iz
nužde? Nije! Talijanska stranka Istre i u
obre Primorja imade zahvaliti sve na
rodno-politike stećevine od osamdesetih
godina amo u prvoj vrsti bivšemu c. kr.
namjestniku Rinaldini-u.

C. kr. namjestnik Rinaldini nebijaše
stalno drugih političkih nazora nego li jih
danas izpoveda barun Rinaldini. Kao
namjestnik nije mogao onako javno i otvo
reno svoje nazove izpovediti, na on je
po tih nazorih stalno radio, što nam svje
doće uspjesi Talijana i talijanstva Pri
morja. On nije nikada tajno svoje prijaz
nosti napram Talijanom ni pred
našim prijatelji, dočim se je više puta
ostro i rezko izrazio proti pojedinim našim
prvakom, napose proti našem svećenstvu,
koje je otvoreno i neustrašivo vršilo svoja
državljanska prava.

Zastupnik Rizzi govori dakle očitu
neistinu kad kaže, da su Talijanom Pri
morja mjestne vlade po predaji ili iz
nužde neprijazne jer je baš protivno istina,
kao sto nam pokazuje postupanje bivšeg
namjestnika Rinaldini-a.

O sadašnjoj političkoj upravi u Pri
morju ne možemo izreći sve ono što
znamo i što se događa, ali toliko moramo
izpovediti, da se nije naš položaj nakon
odstupa g. Rinaldini-a ni za vlas po
boljao, da mi čutimo i podnašamo još
uviek sustav Rinaldini-ev i da se sa pro
mjrenom na namjestničkoj stolici nije taj

voda dao? Pa kad već moraš kazniti,
kazni vreda i bistra čela. Radimo li proti
aktivno, možemo pobuditi u djitetu proti
sebi mržnji i nesklonosti.

Rekosno prije učitelj treba da bude
dosledjan. Pa dà, jer jedino dosledjan
učitelj, najprije promislja, a onda radi.
Dosledna ljubav ima onu uzgojnu mot,
koja se zamjećuje čak do groba, a mogli
bismo ostvrditi i kasnije — preko groba!
Ona se očituje i u ustrajnosti, ne
umornosti, postojanosti i jakosti učiteljevoj
oko nastojanja napredka učenika svojih.
Koju od učitelja neima dovoljno izvještne
doslednosti, tome manjka sve, nesamo
autoritet i ugled, nego i trajna ljubav i
privrženost svojih učenika. Pustili učitelj,
da djeca lebde između svoje i učiteljeve
volje; ako je on nesto jučer dozvolio —
a što je, da se okolnosti nijesu ni za
dlaku, promijenile — jednom bio strogo
zabranio, pa ako je zaboravio danas ono,
sto je jučer naredio točno izvršiti; a onda
nije čudo, a niti se čudi možemo, ako
ne uspije urgojem. U takvog učitelju nema
volje za rad, takav učitelj nije postojan,
taj malo mari za ozbiljni napredak u svo
jim skoli. Ne, nesamo on sam ide u susret

onom domaćem uzgoju, mjesto da ga na
stoji ispraviti, iskorijeni. On — učitelj
— nedosledjan, pa kako i na koji način
će moći od svojih učenika iziskivati, da
vrše njegove zapovijedi? Takav učitelj
dodje više no jedanput u školu, a da niti
ne zna o čemu ima govoriti, poučavati,
nego tek onda — kad se već pred njim
sakupio onaj mali svijet — pada mu na
ono: A viđiš, vidiš; danas biti morao o
tome i tome govoriti im? Ne mareći hoće
li neće li „pogoditi pravu žicu“ započne
pončavati. Pa što se dogodi? Dogodi se
da govor je bez ikakva reda, da ne go
vor, prama shvaćanje djece. Koprec se
kao miš u mišolovci; ponavlja često ono
— a bez nužde — što je već rekao, pa
ne zna ni sam kako biti sabrao oko
jedne točke, a još manje kako da sretno
zašvrsi; dogodi se i to, da dodje na govor
o nečem, o čemu on niti sanjao u po
četku nje. Djece ga ne poimljaju, a on
ijutiti na sebe, a s druge strane na djece,
kojima je već dosadilo ono njegovo pou
čavanje; smiju se, razgovaraju se, zad
iraju jedan drugoga, drijemaju ili se za
bavljaju drugim poslom, a moj ti učitelj,
pravedan u svom gnjevu — siplje kazne

kao iz rukava. Pa kako tu očekivati i na
dati se kakvom napredku; kako li tu po
budit u djeci interes za naukom? Takav
učitelj često i prečesto natpeta na jedan
mah djeci za učiti sijaset gradiva, ne
mareći za to, mogu li, ne mogu li poje
dinci tome zadovoljiti; on im mrekim po
gledom i prijetnjom zagrozi: to je za tada
i tada; i ja si ga onome, koji mi ne
bude znao! Dodje dan, eto ti djece vesele
i vedra lica u školu, mukom naučiviš —
mekanički — ono množstvo gradiva,
sto im ga je učitelj dao; jedva očekuju
čas kad će on reći: O, dakle, da vidimo,
tko je bio tako marljiv, te je naučio ono,
što sam Vam onomadne dao! Al dà, za
ljudi očekuju djece, taj po njo to li žu
djeni čas! Učitelj ide napred, svrši, a ob
onome ni govor. Drugda zadade im do
maču radnju, rekvaci im, strogim glasom:
Sjutra ču sve, a ma sve pregledati — i
pusti ih kući. Sjutradan eto ti djece u
učionicu; jedan drugog, drijemaju ili se za
bavljaju drugim poslom, a moj ti učitelj,
pravedan u svom gnjevu — siplje kazne

P.O.D.L.I.S.T.A.K.

S kojim razloga gube mnoga djece
volju za nauk, a po devršetku nar
škele zanemare knjigu i daljnju na
črashbu. Kako da se tome doskoči?

Piše: Veljko.

(Nastavak.)

No dakle, stecimo prije svega ljubav
svojih učenika, proutčimo njihovu duševnu
stranu, njihove sposobnosti, pa nam je
onda napredak u našoj školi već unapred
zajamčen; radeti protivno, težko da po
stignemo svrhu, za kojom teži narodna
škola.

Učitelj treba, da je dosledjan, jer
njegova doslednost jest korjen svemu.
Treba li da pohvali, to valja da u tome
ne prečerava, nego da pogodi pravu mjeru
koli u kazni toli i u pohvali. Kazne u
školi ili nepomjivo bilo preko poučavanja,
ne moj ga mahom kazniti, popitaj radje
sama sebe: nijesam li ja možda tome po

(Nastavak slijedi.)

nesretni sustav ni za vlas promjenio. Odatle sledi, da slavanski zastupnici, ako su i nastojali koga obtuzili, nisu mu na-skodili, i ako su htjeli, ga se promjeni vladin sustav u Primorju — nisu uspjeli. Mi nekrivimo njih, nego one, koji su na celu uprave, i koji će odgovarati pred povješću za svoj nemar, i za neznanje i za slabo shvaćene interese monarhije.

Istarski sabor.

U utorak dne 29. 1. mj. u 5/4 sati po podne bijaše uređena druga sjednica istarskoga sabora. Kažemo druga, jer prva bijaše otvoritvena dne 20./6., a druga dne 27./6. se izjavovala radi nesudjelovanja članova saborske većine, i tako bijaše sjednica od utorka tek druga.

Sjednici predsjedaju g. M. Campitelli, prisutniji je 23 zastupnika i to svih 9 članova manjine i 14 članova većine. Vladu zastupao c. kr. namj. savjetnik A. Fabiani.

U uređeni sat sakupiše se u sabornici svih članovi manjine, predsjednik, ali od većine neima nijednoga. Predsjednik izlazi i ulazi, te se konično, nakon duljeg čekanja približi manjini, kojoj prihvati, da se je nješto dogodilo sa Gambini-em. Napokon dodaje u sabornicu i većina bez Gambini-a, koji je došao na pol sjednice. Što se to dogodilo sa Gambini-em? Mora da se je ulovio u koštac sa drugovima, što ga nehtjedoše u nijedan saborski odbor, kako se je kasnije izpostavilo.

Otvoriv predsjednik sjednicu izpričava se, što je pozvao drugove u ovo doba godine na saborsko djelovanje, nu na to bijaše prisiljen radi važnosti nekojih predmeta.

Prihvatanje:

Predsjednik prihvati nekoje podneske, pak izpričava bolestne članove, javila, da su mu članovi manjine izračili u prvoj sjednici izjavu, koju čita sada u prevodu i koja je poznala našim čitateljem; prihvati nadalje poznate prene predoge, koje su mu izračili manjina (*vinska klauza, za putke učitelje i o prenosu sabora*) koje smo prihvatali u br. 52. „N. Sl.“

Izbora tajnika.

Članovi većine dobili su sa imenom kandidata izpunjene liste za ovaj izbor i za sve slediće, dočim su članovi manjine našli na klupah čiste liste. Članovi hrvatsko-slovenskoga kluba napisale jednoga svoga — Kompare-ta i jednoga od većine — Doblanovicha; obojica dobiše 9 glasova; tajničku bijahu izabrani sa 14 glasova Vareton i Ventrella.

Na poziv predsjednika pročila tajnik Ventrella poznati preni predlog zast. Kozulica i dr. o vinskoj klausuli. Tomu predlogu zanikala je većina prenost, te će se redovito razpraviti,

Izbora revizora.

Članovi hrvatsko-slovenskoga kluba glasovali su za ovu šestoricu: Mandić, Jenko, Bubba, Venier, Canciani, Glezer, koji su ostali u manjini.

Saborska većina glasovala je za: Canciani-a, Chersichu, Clevu, Tamara, Tomasta i Depanghera. Prva petorica zadržala je potrebitu većinu glasova, dočim je posljednji ostao u manjini, jer je dr. Gambini dobio 5 talijanskih glasova; kod naknadnog izbora bijaše izabran kano sedi revizor Depangher sa 12 glasova.

Izbora saborskog odbora.

Zast. Vareton predlaže:

a) da se izabere 7 članova u finansijskom odboru; izabrani bijahu sa 15 glasova. Depangher, Rizzi, Scampiechio i Vidulich, a sa 24 glasa Doblanovich, Bubba i Venier, za koja je glasovala i većina uz dva svoja;

b) da se izabere 5 članova u političko-ekonomskom odboru; izabrani bijahu sa 15 glasova Canciani, Costantini, Cher-

sich, Vareton i Ventrella. Članovi manjine predali su čiste liste;

c) da se izabere 6 članova u školskom odboru; izabrani bijahu sa 15 glasova Bennati, Costantini, Gherza, Glezer i Tamaro. Manjina glasovala sa bješlim listićima.

d) da se izabere 5 članova u agrarnom odboru; izabrani bijahu kao gore: Canciani, Doblanovich, Scampiechio, Venier i Vergottini. Manjina kao i gore.

Podneseći molbu.

Predsjednik prihvati podneske koji su stigli za sabor na zemaljski odbor, zatim obraćune raznih pokrajinskih zaklada; izvještaje odbora za pošumljivanje krasa, gošćadarskog zavoda; navadja nepotvrđene zakone, koje treba popraviti, razne molbe za podpore i nagrade; uteke pojedinih osoba proti odlukama zemaljskoga odbora; — među ovimi nalazi se i utok dra. Laginje proti nahavi kuće radničkoga društva u Puli od strane municipalija grada Pule.

Predsjednik doznačuje pojedine podneske, molbe itd. odnosnim odborom.

Namet na žestokapića.

Predsjednik doje riet prisjedniku Chersichu, koji obrazloži u kratko pak pročita rezoluciju, zemaljskoga odbora, kojom se odriće vladine ponude glede na namet od žestokog pića.

Zast. Rizzi stavi predlog, da se tu resoluciju odmah razpravi.

Na pitanje predsjednika, podupre saborska većina taj predlog.

Zastupnik dr. Laginja ustaje na to i dokazuje saborskoj većini, da se na temelju § 37. saborskog pravilnika ne može razpravljati o prenšini predložiti, ako ne glasuje za prenost tri četvrtine prisutnih zastupnika. Većina saborska brojko pako danas samo 15 glasova, a to nisu tri četvrtine od 24 — od svih prisutnih. Na tu opaku zast. Laginja, kad da si ledenuom vodom polio sve clauove većine.

Predsjednik tražeći dugo po pravilniku izjavlji konačno, da ima zast. Laginja pravo i da će se resoluciju zemaljskoga odbora izvršiti političko-ekonomskom odboru: Uredjenje učiteljskih plaća.

Na poziv predsjednika pročita tajnik Ventrella poznati preni predlog zast. Spinčića i drugova, tičući se uređenja učiteljskih plaća — dakako jedino u talijanskom prevodu.

Izjaviv predsjednik, da smatra za prvo čitanje zakonske osnove o uređenju učiteljskih plaća postoju imadu zastupnici tiskanu, pita zast. Spinčića, hoće li odstupiti od prenosti svoga predloga, te da se isti razpravi prigodom razprave rečene zakonske osnove.

Zast. Spinčić izjavlji u hrvatskom jeziku, da pristaje uz uminje g. predsjednika. Jedva je g. Spinčić izrekao prve riječi hrvatski, nasta na obih galerijama i medju zastupnici većine buka, vika i zviranje; dolja galerija (pučka) proti kojoj se je odmah predsjednik vičuće obratio zamaknula je odmah i nije dalje bučila.

Na svaku Spinčićevu riječ, nastala je nova buka i zviranje na gornjoj ili gospodarskoj galeriji, ali sva predsjednikova srča obratila se je proti pučkoj galeriji, koju je dao izprazniti. Medutim psikalno se, bučilo i zvirdalo i nadalje na gospodarskoj galeriji, koju je počeo predsjednik opominjati. Gospodarsko občinstvo smijuće mu se u brk bučilo je i nadalje. Zast. Spinčić kušao je opet i opet progovoriti, ali buku na gornjoj galeriji nije mu dala do riječi. Predsjednik dade konačno i ovu galeriju izprazniti; občinstvo izazalo je lagano, ali posve neostavi sabornice. Tada su preuzeuli ulogu galerije članovi većine, te je nastalo pravdjanje između većine i manjine. Od članova većine izcalili se osobito zast. Bennati i Gherza, kojim su članovi manjine žestoko odgovarali. Na

sa gospodskom galerijom; zast. Mandić: *Vi ste faktini!* zast. Spinčić: *nebiste još kruha, da nezate hrvatski*; zast. Laginja: *sakupi dan govorite hrvatski, da si kruh esaslište!* zast. Kompare: *nisi vi piace la nostra lingua, ma vi piacciono i nostri borri!* (nesvidja vam se naš jezik al vam se dopadaju naši novci).

Predsjednik stupa k gornjoj galeriji i nagovara občinstvo, da se umiri, ali ni to neponaže ništa; napokon se nekoj odaleće zapjevat poznatu pogrdnu izjavu: *Nella patria de Rossetti non se parla che italiano.* Većina občinstva ostalo je i nadolje na toj galeriji.

Predsjednik daje na glasovanje i većina sabora prihvati, da se predlog zast. Spinčića izvrši školskom odboru.

Prenos sabora:

Predsjednik prihvati dve brojave cesarske vlade; prva od dne 17. jula, kojom se javlja, da je vlast pripravna opet predložiti na razpravu zakonsku osnovu o prenosu sahara i zem. uredu, i druga od dne 19. jula, kojom se obaveštuje predsjedničto sabora, da bi vlast predložila na potvrdu zakonsku osnovu i u slučaju, kad bi se imao sabor preseliti u Kopar ili u Rovinj.

Zast. Spinčić obzirom na Rovinj: *l'unica rimasta fedele nel 48 (Jedini grad, koji je ostao vjeran g. 1848.; bi reć, da se je predsjednik sabora nekonu o tom polivalo. Op. ured.)*

Predsjednik javlja, da je zast. Laginja u tom pogledu podnija prešan predlog. (Mi smo ga jur prihvatali. Op. ured.), te ga dade čitat u talijanskom prevodu od tajnika Ventrella.

Zast. Laginja reče talijanski, da bi se moralno pročitati njegov predlog u hrvatskom izvorniku (prigovor na klupu većine i na galeriji) i dokazuje, da je nješto prelog slabu preveden.

Zast. Bennati: Pisite talijanski.

Zast. Laginja: *Naučite se vi radje hrvatski.* Nakon toga nastala je ponovno buka i vika koli u sabornici toli na galeriji. Zastupnici se grde uzajemno dohvacaju svakojaka riječi.

Zast. Bennati moli riet koju mu predsjednik podstavlja.

Zast. Bennati: ja neću da govorim kod zatvorenih vrata. Hodoj je naime, da se otvori obje galerije.

Zast. Laginja: (talijanski) *Vi ste uželi nam riječ a sada ju uzmijemo mi vama;* na to izadju svi članovi manjine iz sabornice, čim su oduzeli Bennati-juči, jer ne bijaše više u saboru dostatnog broja članova.

Dokim su članovi manjine izazili gradi su ih talijanski drugovi svakojako a gospodarska galerija je biesnila urlaći: fora i ščavil na čemu im nisu pojedini članovi na njine dužni ostali.

DOPISI.

Iz otoka Krka na dan Sv. An. (O d o s a j i u D u b a š n i c i) . Dne 23. julija slave u Dubašnici svoga zaštitnika Sv. Apolinara. Podjoh i ja onamo, jer mi bilo uvek milo občiti s narodom, i paziti kako se on ponaša, kako živi; napreduje li ili nazaduje u gospodarstvu, u moralu, u prosvjeti... u obće kako mu je.

Dubašnici imaju lepou prostranu crkvu, za koju su mi kazali, da je građena 1856.; a u njoj tri krasne kamenje i mramorna oltara, kakovili mislim neima u nijednoj crkvi na svem otoku, ali slike su na njih pristojne da, no proste. Šteta, što je veli oltar sakriven; a to, kako su mi tumačili zato, što je prezbiterij ostatak matene bivše kapеле. Da bi crkva u Dubašnici imala prezbiterij razmern prema tlocrtu i veličini i u slogu, bila bi najljepša crkva na otoku. Buduć crkva nova, nešta nikakvoga starinskog spomenika, a nešta i dobro.

Spinočić je učinio i to da je u staroj crkvi Sv. Apolinara u „Dubašnici“ bilo dosta toga, ali ljudi su uvjećani.

kad su ju rusili a novu zidali, poduzetnici (ili koji drugi?) sve su razbili, potukli i uništili, pače da se zatre svaki trag svakomu nadpisu, izklesali ista slova na preostalim pločama... barbari, vandali!!

Svečanost sv. zaštitnika lepo se obavila u veliku sv. misu u trojke, uz propovijed u čas Sv. Apolinara, služba Božja sv. u staroslovenskom jeziku, ili kako naši očetani kažu: glagolska ili hrvatska; kio sto je to na otoku Krku od najstarijih vremena u svakoj i najmanjoj crkvi, osim stolne crkve u Krku; pače ne, jer i u gradu Krku čuje se sv. misa i služba glagolska u crkvi franjevačkoj.

Posjeće podne iz izjavljene večerje, narod grane svojoj omiljeloj zahvali: narodnom tanču... Borme idem i ja. Plešali izpred nove školske zgrade (bez nadpisa!) na vrli selu Bogovići. Tu se sastodoh s prijateljem — ogledajući osobom u Dubašnici, kojoj se rado približili, te šnjome imao sam po prlici ovaj razgovor:

Ja: Kako ovdje u vas narod živi?

On: Ako me pitate u gospodarskom pogledu, kažem vam: nebi lošo, pače mi Dubašnici živili bi dobro, da nas radi nesretnje ljetne suše, narodica nebij... ta pogledajte, proslijedio je isti, kakav imade krasan položaj naša Dubašnica. Svuda ravan: imademo široki oranicu, lepih zasumljenih drvnina (ograda), obilje maslinina. Oro je najpitomiji i najplodniji kraj na svem našem otoku...

Ja: Ipak, opazih dosta ledine, korova, pusti zemlje, malo traja, malo voćaka.

On: Nećudite se: Radi spomenute nerodice zadnjih godina pobjeglo u Ameriku najboljih misica, u staro doba Dubašnica slovila „teranovom juhom“ i „šećernom mukom“; ali vina nestalo jerbo je lug trje unisio, a sad će ono malo, što je i siloksera... voćaka moglo bi se iznajati na vreće i košare, ali plemenitije voće obično kuke izgrizi... Svega bilo bi u našoj ravnici Dubašnici, da je u našega težaka odvjetnosti i marljiva rada... alijoga, čast iznimkam, u Dubašnici neima!

Ja: Je li pak kakve koristi od tih bljaženih „Merikanica“?

On: Ta je kost tvrda... ta je predmet razmišljanju... i velim: malo koristi, ili izrazili ču se bolje: koristi je, jer je iz Amerike došlo i dolazi novca na hiljadu, ipak napredku u gospodarstvu se neopaža...

Ja: Kako to tunaci?

On: Ovako: Dobivenim novcem obitelji obično vraćaju svoj dug; ili pak u godinah gladnih, kupuju hrancu i sve što je za život treba. Imade jih dakako, koji štograd prišede, al taj novac meni se čini da ne užau pametno: obično hoće da se takovi pogospode: poljepšaju kuću ili grade novu... lepo se i fino nose: na ruki prsten; zlatni lanci, veruge na uru, kolane kosašule... prava gospoda! Velika šteta da svoj možda krvavo pristedjen novac ne užau u gospodarstvu. Od onih stolna i tisuća što potroše u kuće i ostalo, što jim ne nosi ni senika, da bi 50, 100, 200 for. uložili u nasad, američkih loze, u dobaravu krave mlekaru itd. Onda bi brzo ploda svom novcu vidili, i nebi se morali opet vratiti u Ameriku i svaki put opet potrošiti za putni paraj do 300 kruna. Ovako Amerika Dubašnici pomaže, ali i odmaže!

Ja: A kako u vašem narodu moralnost?

On: Tako, srednje, pače izpod srednjega: nije se čudi. Dubašnica broji prijatelj, kakvih 17 stotina duša, odusutnih biti će oko 300 i preko, ali takovih koji odlaze i dolaze, sveža skupa preko dve tisuće stanovnika. Popreko po navadnom redu moralo bi se jih ženiti jedan par na stotinu stanovnika, dakle u nas barem 20 para na godinu jedno s drugim, dočim, možda, jih se neće ženiti ni 15. Madić, momci pristali, zdravi i ne svi siromasi, svrše oblieno vojničku službu, pa onda mjesto da se ukupe, ozene, pobegnu u Ameriku... pa onda kako će te da moralnost cvate... ljudi su uvjećani.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Franina i Jurida.

Fr. Voloski poprdili da se hvale, da moru sada slobodno kantat: *čan ř nijimi, van ř nijimi, nećemo jih veći!*

Jur. A ča te pak oni, ako njimi se vrne silo za ognjilo?

Fr. A mooo! to da j' drugi par brages, Jur. Po svetega Kirina neka drži se kigod zajik za zubi, zač ča j' preveć ni ni z maslom dobro.

Fr. Ja, da nismo mi huj lego ženi!

Razne vesti.

Političke:

Austro-Ugarska. Državni proračun neće valjda riesiti odbori do nove godine, te će vlada morati opet prosjačiti za daljnji provizorij. Nagodba sa Ugarskom zadaje za sada vlasti najviše brige.

U nedjelju obdržavana je u Olomoucu skupština česko-poličkoga društva za sjevernu Česku. Glavna točka dnevnog reda bijaše nagodbeni dogovori u Moravskoj. Češki socialisti i zastupnik Choc podvrgao je ostroj kritici dosadašnje pregovore sa ugordbi između Čeha i Niemaca u Moravskoj. Nakon toga prihvaćena bijaše jednoglasno resolucija, u kojoj se odsuduje najostrije nagodbeno djelovanje u Moravskoj i napose postupanje čeških članova nagodbenog odbora. Skupština pozvala je češke članove da odmah odstupe. Gledje nagodbe između Staro- i Mladočeha u Českoj, piše glavno staročesko glasilo „Hlas Naroda“, da bi mladočeska glosila htjela, da se odabere nekoliko uglednih darovitih Staročeha u sabor, gdje bi pomogli Mladočehom u njihovom djelovanju. Mladočeski listovi neopravljavaju gornje tvrdnje već se ljuje, što Staročesi računaju samo na sudjelovanje stranaka. Radikalci, skojimi su poglavito računali radikalniji Mladočesi, zaprijetili su sve dogovore o kompromisu tim, što su odlučili, da postave na svoju ruku kandidate kod predstojecih saborskih izbora. Odake zaključuju staročeski listovi, da se radikalcem nečini zgodnim, da pristanu na nazore mladočeskih listova i da se dudu upotrebiti od Mladočeha kao počeočni radnici.

Ravnatelj dvorske kancelarije, dvorski savjetnik Schiessel, odposlao je u ime vijeća velistarstva odboru, koji je postavio spomenik kralju Franu Josipu u Zemunu previšnu brojzavnu zahvalu.

Kao što vladaju u nasoj Istri u svakom pogledu iznimni odnosaji, tako je ona sada jedina pokrajina, koje sabor nalazi na okupu. Na drugom mjestu donasamo izvještaj o zadnjoj sjednici, obdržanoj protloga utorka. Ovdje hoćemo da istaknemo kako je saborska većina i ovoga puta mimošla saborskiju manjinu, članove hrvatsko-slovenskoga kluba i zastupnike većine stanovničeva Iste. Saborska većina nije se obazirala ni kod

izbora saborskih ljetača i revizora, ni kod izbora saborskog odbora na članove manjine. U svih saborskih sveta uslijedila većina i manjinu u obzir, bar kod izbora saborskog odbora, ali u Istri ne poznaju Talijani ni obzira ni pristojnosti.

Članovi manjine pokušali su posebnim glasovnicama izabrati bar po jednoga svoga u odbore, ali ni toga im nedozvoli većina. Ako se uvaži, da bijaše na početku sjednice samo 13 članova većine i 9 članova većine, da bijaše razlika između jednih i drugih malena, pak da bili moralni i članovi manjine doći u razmernom broju u pojedine odbore, a posto se to dogodilo nije, to nam pokazuje najbolje, da saborska većina neće složnoga djelovanja zemaljskoga zastupstva i da ujutru je stalo jedino da nadvlade i gospodstva u svih odborih i samom saboru. Takvo postupanje bezobzirne saborske većine nemože uroditi dobrim plodom.

Crna Gora. Becki list „Reichswehr“, koji zastupa vojničke nazore betičkih krunova, osvrće se u jednom od posljednjih brojeva na činjenicu, da je c. k. oklopniča „Kar. o VI.“ zaplovila u arbanjske vode, da stili tamo probitke naše monarhije. Ustanoviv tu činjenicu — kaže rečeni list između redaka, da se nebi imala Crna Gora uplatiti u izvanske odnose, koje se nije netiču. Ovom opazkom smjerio je stalno navedeni list na nedavno izrečeni govor crnogorskog kneževića Danila povodom jubileja crnogorskog vojnogdona Plamena.

Srbija. Biografski listovi pišu, da su najnoviji dogodaji u Staroj Srbiji priminali rusku diplomaciju na to, da je na ložila posebnom odaslaniku, da se uvjeri na licu inješta, o svih dogodajima koji su u novije doba u Staroj Srbiji. Tim poslanstvom počašćen je ruski konzul Maskov u Skoplju, koji se nalazi već na licu inješta, gdje izpituje zadnje izgredne tamošnje Arnaute. Na temelju tih izvoda, izručio je ruski poslanik u Carigradu S. novjov turskoj vlasti spomenicu u kojim zahvaljuje, da se u Staroj Srbiji prestane sa izvlaživanjem oružja, kojemu je jedini skrovni cilj, da se progone Srbi; 2. da se svi do sada ulivačeni Srbi puste na slobodu i 3. da se makne s njegova mjeseta pristevskog mutesarifa.

Bugarska. Iz Sofije javljaju, da će se obdržavati ovogodišnja skupština Macedonaca polovicom avgusta. Kao predsjednika makedonskog odbora kandidiraju u prvom redu generala u pripisu Zončeva ili profesora Mihajlovskega. Neodvisni bugarski listovi pišu, da se mora zaključiti po držanju Turske napram Bugarskoj, da se radi o savezu između Turske, Grčke i Rumunjske. U poslije doba da se ponese Turska napram kneževini Bugarskoj, kao da je ova njezina pokrajina. Već u vrijeme hrvanja članova makedonskoga odbora, da se je ponosač turski poslanik u Sofiji kao da je Bugarska podcjenjena Turskoj. Sada putuje po zemlji turski povjerenik Nesid beg, koga dočekuju odjeljivo po južnijim i izotičnim krajevima Bugarske. Radi toga postupanja turske vlade svaljuju opozicionale krijuju na bugarsku vlast, koja da nezna ili neće da stiti slobodu i čest Bugarske.

Rusija. Rusko finansijsko ministarstvo zaključilo je prirediti godine 1913. sverušku obrtniku izložbu, koja će biti ujedno i svjetska izložba. One će naime godine biti 200 godina, što je car Petar Veliki proglašio Petrograd priestolnicom ruskoga carstva. Posljednja sveruška izložba bila je g. 1896. u Nižnjem Novgorodu. Ovo bi imala biti prva svjetska izložba u Petrogradu.

Italija. Dne 29. jula proslavljena je veoma skromno prva godišnjica nesilne smrti kralja Humberta. Osim crkvenih uspojena ne bijaše nigdje kakvog drugog izkaza.

Mjestne:

Samoubojstvo. Prekjucer po podne prejekao si je u svom stanovanju grlo britvom brijačom pošanskim kontrolor Leeb, rođen Ljubljancin. Uzrok je samoubojstva nepoznat, ali ssegurno privatne naravi. Mnogi za njim žale, jer je počinjak bio i u službi i u družtvu pošten i prijatan. Pokoj mu vječni!

Pokrajinske:

Tekžko obolio. Tužnim srecem javljam našim čitateljima, da je tršćansko-koparski biskup presvj. g. A. M. Sterk u rogoatačkoj Slatini, kamo je pošao prije 15. dana radi poremećena zdravlja, vrlo težko obolio.

Po naštu biskupskog ordinarijata vrše se u crkvama molitve za presvj. biskupa, a mi preporučamo svim onim, koji stjuj i ljube svoga duhovnoga nadpastira, da se pomele vrće Svetišnjemu, da nam očuva dragocjeni život visokoga bolestnika.

* * *

Dozajemo iz pouzdanog izvora da je bolest okrenula na bolje.

Izbor župnika vršio se u Barbanu dne 22. tek. u prisustvu političkoga kohimesara i biskupskog odaslanika. Izabran bijaše jednoglasno dosadašnji župe-upravitelj g. Dinko Pindulić.

Izbori je prisustvovalo uz čestite naše kućne gospodare i ono par oltrenih krnjela. Radi njih je biskupov delegat (Vodnjanski prodječan) govorio talijanski, za nas zaisto nije.

Viditi ćemo sada, hoće li novoizabrani naš župnik biti i potvrđen. Pod Flappom smo u sustavu vježnih kapelana i župe-upravitelja, izmenadilo nas nebi ništa, pa ni to da se volja naroda ne postuje.

Što bude javit ču Vam.

Sbor svećenika sv. Pavla u Trstu. Na II. redovitim sobranju u Pazinu dne 18. pr. m. izabrana su bile u novi odbor sljedeća gospoda: Starosta: Ante Stemberger, gradski kapelan u Trstu, ulica s. Giovanni 8; I. podstarosta: Sime Frulic, župnik u Grdom selu; II. podstarosta: Matej Škerbec, župnik u Kortali; Blagajnik: Ivan Stavec, župnik u Šepentabru, pošta Općina; Tajnici: dr. Ante Požar, kapelan u Ricmanjih i Ludvik Zváček, župnik u Gologorici. Nadzornik: Liberat Sličović, župnik u sv. Petru u sumi. Raznudnici: Fr. Bokovec, župnik u Trvizu, Josip Grašić, župnik u Bermu i Jos. Knaus, kapelan u Topolovcu. Dopise posiljati je direktno *družtenom starosti, norčane scote pak družtenom blagajniku.*

Naslijedimo protivnike. Na zadnjoj sjednici talijanskoga političkoga društva za Istru, obdržavajući protloga cednu u Trstu, izvestio je tajnik, da će družtvo radi predstojećih zemaljskih izbora imenovati stalne izborne odbore u onih mjestih Istre, gdje ih do sada neimaju. Dosadašnji stalni izborni odbori da su se izkazali svojim djelovanjem, te da je njim pripisati glavni dio uspjeha kod posljednjih državnih izbora u Istri.

Mo, smo uvjereni, da je izvestitelj istinu govorio, jer ako su u svakom mjestu dobro uređeni stalni izborni odbori, uspjeh nemože uzmanjati. Radi toga pozivamo i mi već sada našo prijatelje i istomisljenike u svih rojesticima Istre, da sastave takve stalne izborne odbore, bez kojih se nemožemo nadati uspjehu.

Ako su Talijanom potrebiti takvi stalni izborni odbori, ako traže kod takvih odbora pomoć Talijani, koji imaju svu vlast pokrajine u svojim rukama, koji imaju zemaljski odbor i većinu občina u svojim sakama, kad i kamo više trebamo mi takve stalne odbore u svakom gradiću, u svakoj občini i u svakom iole važnijem mjestu.

Zemaljski izbori su nam pred vratim i hoćemo li se upustiti ozbiljno u izbornu borbu sa moćnim i lukavim protivnikom, slijedimo ga u njegovih načrtih i planovih. Ustajojmo svuda stalne izborne odbore,

koji će pak sa središnjim izbornim odborom stupiti u blizi doticaj.

Neotekujmo sve od pojedinaca, jer se oni nemogu razdvojiti ili razdvojiti, već radimo i sumi po primjeru drugih, po izkustvu do sada stečenom i po načinu, koje će nam dati rado naši izkusi prijatelji i rođoljubi. Na djevo dake je protivnik pred vratim.

Dloba dobara u občini Plomin.

Zemaljski odbor u Poreču upozorio je talijansku upravu občine Plomin, da nije njezinu postupanje u poslu diobe občinskih dobara u Kršanu pravilno ni zakonito, jer neima podpune procene rečenih dobara niči potrebog diobenog pravilnika. Radi toga su odnosni zaključci občinskog zastupstva u Plominu odnoseći se na diobu občinskih dobara u Kršanu nevaljni, te je pozvano občinsko glavarstvo u Plominu, da se drži u tom pogledu odnosni propisa.

Buzetskim krašanom. Nekoj izmedju vas — malo ih je hvala Bogu — upilio je u glavu poznati lauški mačić, da su Vam Talijani najbolji prijatelji i da će Vam oni pomoći, ako ih budete sledili i poslušali. Rekosno, da ih je malo koji vjeruju mačiću, ali da pokažemo baš njim kako bi njim Talijani pomogli, kazali ćemo njim samo jedan slučaj.

Poznato je, da je na čelu našega celovitnoga odbora talijanski prvak u Buzetu, odvjetnik Sandrin, desni prijatelj svih istarskih mačića. Pod njegovom upravom površen je adicional za ceste 10 do 15 po sto više nego li bijaše prije; to iznosi kakve 2—3000 for. na godinu. Sada vas mi pitamo, jesu li vaše ceste bolje i lijepše nego li bijaše prije? Nisu, nego su u lošijem stanju, na mnogih mjestih čak zapušcene baš kao ona po buzetskom krasu preko Bresta i ona kod Butari i Trebeša.

Predsjedniku cestornoga odbora g. Sandrinu i slavnoj junici, koja ga je imenovala, na čest zapušćenu je cesta od Buzeta preko Prodani tako, da bi se valjda i koze preplašile, pak još imade mačića, koji ga hvale i zagovaraju.

Sa ono 4—5000 for. na godinu pojavljuju ceste oko Buzeta, a Vi krašani slomite si vrat ako hoćete, samo da je gospodij i njihovim mačićem dobro.

Onim između Vas, koji vjeruju talijanskim placenikom i narodnim odpadnikom, trebalo bi privezati na vrat zvono da se iti da daleko čuje, pak da im se svako posteno stvorene s pusta makne. **Zensko učiteljstvo u Gorici.** Iz pouzdanoga izvora dozajemo, da se neće buduće školske godine primati radi nestašice prostora privatne učenice II., III. i IV. razreda na slovenskom odjelu c. k. Zenskoga učiteljstva Gorici, što dajemo do znanja onim djevojkam, koje su kanile kao privatistkinje stupiti u koji od navedenih razreda.

Iz drugih krajeva:

Konac slave riečkih autonoma. U rječkom „Novom Listu“ dokazao je veoma zasluzni vodja tamošnjih Hrvata veleut. g. Erzmo Baraći kako je madjarska vlada nasamarila riečke Ungrave svojimi naredbami na korist tobož autonomske gradičke Rieke. Madjarsku vridište jure nekoji pametni gradski zastupnici, te položile čest zastupnicu. Za njima reč bi, da će se povesti i gradski načelnik dr. Maylender, komu dovukuje g. Baraći: *dojle i zdajic!*

Isti list pripoveda, da kani načelnik Maylender mjeseca septembra odstupiti tobož radi uzdrmanja zdravlja. Jedan madjarski list piše, da će on biti imenovan ministerijalnim savjetnikom u Budimpešti — valjda za zasluge na korist Madjarske na štetu Rieke. Njegovim naslednikom inao bi postati njegov drug i prijatelj dr. Fr. Vio.

Dalmatinski djač za hrvatske svezučište. U gradu Splitu ustrojio se

